

Definicje w statystyce publicznej

Pole do poprawy

Bohdan Wyżnikiewicz
MET 2023

Plan prezentacji

1. Czym jest definicja
2. Losowy przegląd definicji stosowanych w polskiej statystyce publicznej:
 - Wzorzec opisu pojęcia
 - Niepotrzebnie zagmatwane lub pokrętnie sformułowane
 - Definicje „błędne koło”
 - Zrozumiałe tylko przez ekspertów
 - Pomyłone – dotyczą czego innego
 - Wątpliwa przydatność definicji
 - Brakujące definicje ważnych terminów statystycznych
3. Szerokie pole do poprawy – wnioski i zalecenia

Czym jest definicja

Definicja, **zwięźle** wyłuszczenie treści pojęcia (*definiendum*) **za pomocą znanych pojęć** (*definiens*); zwięźle objaśnienie znaczenia wyrazu.

Źródło: Władysław Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych*, Bertelsman Media, Warszawa 2000, str. 113.

Definicje są istotnym elementem prowadzącym do poprawnego rozumienia zawartości i treści statystyki przez jej odbiorców.

Losowy przegląd definicji stosowanych w polskiej statystyce publicznej

- Prezentacja poświęcona jest omówieniu wniosków z losowo wybranych kilkudziesięciu definicji z kilku setek definicji znajdujących się w zakładkach na stronie www.stat.gov.pl Metainformacje > Słownik pojęć > **Pojęcia stosowane w statystyce publicznej.**
- Jakość niektórych definicji pozostaje wiele do życzenia.
- Przegląd definicji został przeprowadzony bez wstępnych tez do weryfikacji, a wnioski płynące z niego pozwoliły na identyfikację uchybień o różnym charakterze.

Wzorzec opisu pojęcia

Wzorzec opisu pojęcia w statystyce publicznej

- Nazwa pojęcia
- Nazwa angielska
- **Definicja**
- Dodatkowe wyjaśnienia metodologiczne
- Źródło definicji
- Pojęcie podrzędne
- Dziedzina
- Osoba odpowiedzialna merytorycznie (czasami osoba jako jednostka)

Niepotrzebnie zagmatwana definicja

Przykład

Bydło

Nazwa angielska: [Cattle](#)

Definicja: Zwierzęta domowe z gatunku *Bos taurus* (bydło) oraz *Bubalus bubalis* i Beefalo obejmujące: cielęta (byczki i jałówki w wieku poniżej 1 roku), młode bydło, tj. byczki i jałówki w wieku **od 1 do 2 lat** (nie ukończonych), pozostałe bydło w wieku **2 lat i więcej** (ukończone 24 miesiące i więcej), tj. buhaje (rozplodowe i kastraty), jałówki, krowy mleczne, tj. krowy, których mleko wykorzystywane jest wyłącznie do spożycia lub do produkcji wyrobów mleczarskich, krowy pozostałe (tj. krowy ras mięsnych i krzyżówek ras mięsnych, których mleko wykorzystywane jest do odchowu cieląt lub na pasze dla innych zwierząt).

Brak wyjaśnień metodologicznych, są lepsze źródła niż rozporządzenia PE

Niepotrzebnie zagmatwana definicja (2)

Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych

Nazwa angielska: [Gross primary income in households sector](#)

Definicja:

Dochody pierwotne brutto są pozycją bilansującą nadwyżki operacyjnej brutto, wynagrodzeń brutto, składek na ubezpieczenia społeczne płaconych przez pracodawców oraz dochodów z tytułu własności.

Źródło definicji:

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej

Autor: Główny Urząd Statystyczny

Miejsce publikacji: GUS, Warszawa

Źródło bez daty !!!

Definicje „błędne koło”

Bank

Nazwa angielska: [Bank](#)

Definicja:

Bank jest osobą prawną **utworzoną** zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających **do wykonywania czynności bankowych** obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym.

Dwa elementy wzorca (m.in. źródło) pominięte

Dniówka

Pełno płatna **dniówka** przepracowana w gospodarstwie rolnym przez pracowników dorywczych, kontraktowych, sąsiadów i innych (m.in. zakonników) ... Za pełną dniówkę przyjmuje się 8 godzin.

Definicje zrozumiałe tylko przez ekspertów

Decyle

Nazwa angielska: [Decile](#)

Definicja:

Kwantyle rzędu $k/10$ dla $k=1,2,\dots,9$. Przykładowo decyl pierwszy (dla uporządkowanych rosnąco danych statystycznych) oznacza, że 10% jednostek ma wartości cechy mniejsze lub równe od decyla pierwszego, a 90% jednostek ma wartości cechy równe lub większe od decyla pierwszego.

Kwantyle

Nazwa angielska: [Quantile](#)

Definicja:

Zbiór wartości cechy badanej zbiorowości dzielący ogólną liczebność próby na n równych części.

Pomyłone – dotyczą czego innego

Członkowie spółdzielni produkcji rolniczej

Nazwa angielska: [Outworkers](#)

[\[według słowników: pracujący w domu, chałupnik\]](#)

Definicja:

Osoby, z którymi zawarto umowę o wykonanie określonych czynności na rzecz jednostki zlecającej pracę poza jej terenem.

Źródło definicji: Zeszyt metodologiczny Pracujący w gospodarce narodowej

Autor: Główny Urząd Statystyczny

Miejsce publikacji: Warszawa

Definicje o wątpliwej przydatności

Żarówka

Elektryczne źródło światła, w którym ciałem świecącym jest włókno wykonane z trudno topliwego materiału.

Wzrost

Wysokość ciała w centymetrach, mierzona bez butów.

Brakujące definicje ważnych terminów statystycznych

Rachunek satelitarny

A **satellite account** is a framework of presentation for the economic data of a particular area in relation to the overall economic analysis of the central framework of the national accounts. Education, health, social protection and the environment are some examples.

<https://www.insee.fr/en/metadonnees/definition/c1153>

Satellite accounts provide a framework linked to the to central (national or regional) accounts, allowing attention to be focused on a certain field or aspect of economic and social life in the context of national accounts; common examples are satellite accounts for the environment, or tourism, or unpaid household work.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Satellite_account

Szerokie pole do poprawy – wnioski i zalecenia

- Dokonanie przeglądu wszystkich definicji pod kątem wskazanych uchybień w prezentacji
- Skorzystanie z międzynarodowego dorobku (Eurostat, INSEE etc.)
- Aktualizacja niektórych definicji i elementów schematu opisu pojęć
- Pełne wypełnianie schematu – elementów opisu pojęć
- Krytyczne wykorzystywanie źródeł definicji
- Dodanie ważnych brakujących definicji
- Dbłość o stosowanie prostego języka, zrozumiałego dla odbiorców statystyki publicznej
- Eliminacja sprzeczności w pokrewnych definicjach
- Wskazane byłoby powołanie funkcji „nadzorcy/ców” słownika pojęć

Dziękuję za uwagę i cierpliwość

b.wyznikiewicz@stat.gov.pl

bohdan.wyznikiewicz@ipag.org.pl

